

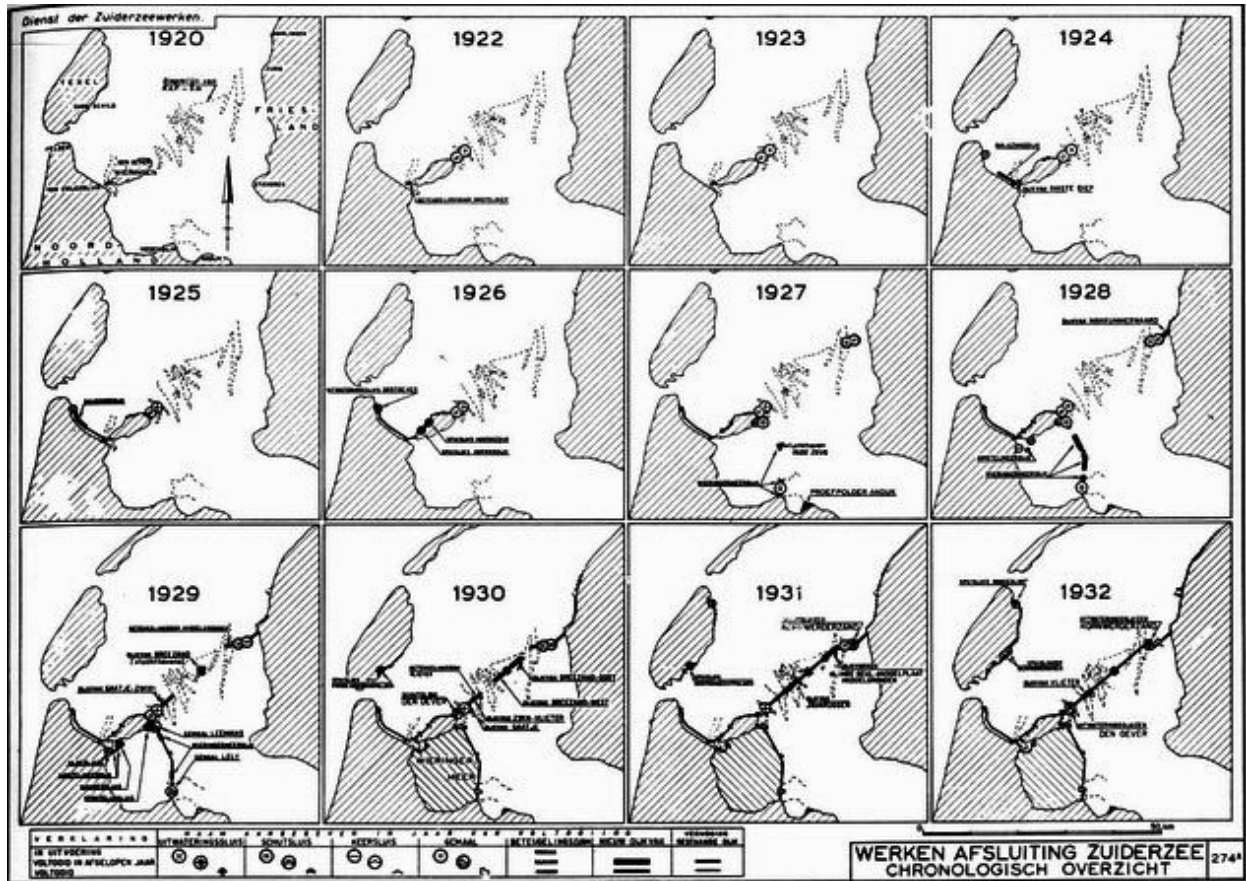
Zuivelfabriekjes op Wieringen

MAP kaasfabriekjes Wieringen

		Er zijn 4 kaasfabriekjes geweest op het eiland Wieringen	
xxxx		<i>De Eendracht Oosterland 634.000 (1919) 1904 - 1934</i>	
xxxx		<i>Nooit Gedacht Hippolytushoef 704.000 ,, 1905 - 1936</i>	
xxxx		<i>De Hoop Stroe 263.000 ,, 1912 - 1932</i>	
xxxx		<i>Klein begin Westerland 254.000 ,, 1915 - 1935</i>	
Datum	Bron: *		Blz.
1929-03-05	HC	Besprekingen over de oprichting van een zoetfabriek op Wieringen	
1930-03-10	HC	De stichting van een Zoetfabriek op Wieringen -II	

*Bron: Knipsels en teksten uit <http://kranten.archiefalkmaar.nl/>

Schager Courant 1904-04-03

— WIERINGEN. Benoemd tot boekhouder aan de opgerichte kaasfabriek „de Eendracht“ te Oosterland alhier, de heer O. J. Bosker.

Schager Courant 1904-04-14

— WIERINGEN.

J.l. Maandag werd door 't bestuur der kaasfabriek „De Eendracht“ publiek aanbesteed het maken van een fabrieksgebouw te Oosterland.

Ingekomen waren 6 biljetten van de volgende heeren: 1 N. J. Poel, voor f 3400.—; 2 G. Timmerman, voor f 3280.—; 3 J. Hegeman Jr., voor f 3199.—; 4 C. Rutzen, voor f 3025.—; T. H. Boersen, voor f 3015.—; 6 W. Hermans Jr., voor f 2940.— [allen te Wieringen]; gegund aan den laagsten inschrijver.

Schager Courant 1904-05-05

Wordt gevraagd:

een **Kaasmaker,**

aan de Kaasfabriek „de Eendracht“ te Wieringen.

Fr. br. in te zenden vóór 14 Mei a.s. bij den Directeur C. MAARS te Oosterland op Wieringen, alwaar nadere inlichtingen zijn te bekomen.

Schager Courant 1908-03-05

— Wieringen.

De heer P. Molenaar, kaasmaker aan de kaasfabriek „De Eendracht“ te Oosterland alhier, is als zoodanig benoemd te Lutjewinkel.

Schager Courant 1908-03-15

— **Wieringen.**

Voor de vacante betrekking van kaasmaker aan de kaasfabriek „De Eendracht“ te Oosterland hebben zich 6 sollicitanten aangemeld.

Schager Courant 1908-03-19

— **WIERINGEN.**

Benoemt tot kaasmaker aan de kaasfabriek „De Eendracht“ te Oosterland alhier de heer F. Pontvriest, kaasmaker te Stolpe (Zijpe), die deze benoeming heeft aangenomen.

Schager Courant 1908-09-27

De 3e werd met algemeene stemmen aangenomen bij 't hoofdbestuur der posterijen om verplaatsing der brievenbus te verzoeken, welke aan de kaasfabriek De Eendracht, hangt en wel om deze te bevestigen aan de O. L. School te Oosterland.

Niets meer aan de orde zijnde en rondvraag niets opleverende sluit voorzitter de vergadering.

Schager Courant 1913-03-04

— **WIERINGEN.**

Tot bestuursleden der kaasfabriek „De Eendracht“ te Oosterland zijn herkozen de heeren C. Maars en S. Klein. In de plaats van den heer W. Kaan, welke wegens vertrek niet meer in aanmerking kon komen, werd gekozen de heer N. Bakker.

Als nieuwe deelhebbers hebben zich aangesloten de heeren Jb. Kaan, C. C. Kool, Jb. Kool Cz., Jb. M. Tijsen, C. Snoof, J. S. Koorn, W. de Jongh en C. Koorn Sz.

Schager Courant 1915-06-08

— **WIERINGEN.**

Naar wij vernemen zal de uitbetaling der melk aan de kaasfabriek de „Eendracht“ te Oosterland in 't vervolg plaats hebben naar het vetgehalte. Bij de fabrieken te Stroe en te Hippolytushoef zijn de onderhandelingen om ook in dien geest uit te betalen nog gaande, doch wij twijfelen er niet aan, of ook daar zal betaling op vetgehalte spoedig ingevoerd worden.

Schager Courant 1917-01-06

Wordt gevraagd:

een flinke Knecht

indiensttreding 2 Febr. of 1 Maart
a.s. in de Kaasfabriek de Eendracht
te Oosterland op Wieringen.

Heldersche Courant 1923-12-08

Voor de vacante betrekking van kaas-
maker aan de fabriek „De **Eendracht**” te
Oosterland alhier, hebben zich 15 sollicitan-
ten aangemeld.

Heldersche Courant 1926-02-16

Goed afgelopen.

Door 't schrikken der paarden bij de
kaasfabriek „De **Eendracht**” te **Ooster-
land**, sloeg er 2 op hol. Een derde,
dat voor een bakwagen stond, viel tegen
den grond. De landsman N. S. kwam er
onder terecht. Spoedig wist men deze er
onder vandaan te krijgen en bleek S. wel
zeer geschrokken te zijn, doch had zich
gelukkig niet bezeerd, van de 2 anderen
welke op hol waren gegaan kwam er
een te Hippolytushoef en een te Stroe
terecht. Wagens en tuigen waren tamelijk
vernield, doch overigens liep alles goed af.

Heldersche Courant 1929-10-03

Wieringen.

Wegens bedanken van den heer O.
Maars als directeur der kaasfabriek „De
Eendracht” te **Oosterland** is als zoodanig
gekozen de heer M. Heijblok Sr., aldaar,
die de benoeming aannam. Als groote
zeldzaamheid diene vermeld, dat de heer
Maars 26 jaar zijn functie had waarge-
nomen.

Heldersche Courant 1930-03-13

KAASFABRIEK „DE EENDRACHT”.

In de j.l. Woensdagavond gehouden

Heldersche Courant 1934-01-02

Wieringen.

DE TWEE **KAASFABRIEKEN** STOPGEZET.

Gisteren, 1 Januari, was voor ons al
een dag van groote beteekenis voor de
melkveehouderij. Er worden n.l. 2 kaas-
fabrieken, die te Stroe en die te Ooster-
land, stopgezet. Van vele boerderijen
wordt nu de melk per auto van huis ge-
haald en vervoerd naar de zuivelfabrieken
in Friesland, Lutjewinkel en naar de
fabriek te Hippolytushoef.

Nooit Gedacht Hippolytushoef 1905 - 1936

Schager Courant 1916-12-09

— **WIERINGEN.**

Men deelde ons mede dat in een algemeene vergadering van aandeelhouders der **kaasfabriek** Nooit Gedacht is besloten de fabriek, door aanbouw te vergrooten en zoodoortig het aantal deelhebbers of vennoten met 20 uit te breiden. Enkele vennoten, die over vier of meer aandelen beschikken, zijn genegen hiervan af te staan door verkoop.

Heldersche Courant 1925-06-20

WIERINGEN.

De heer J. de Beurs, kaasmaker aan de **kaasfabriek** „Nooit Gedacht” te Hippolytushoef heeft om gezondheidsredenen tegen 1 October a.s. als zoodanig ontslag gevraagd en verkregen.

Alkmaarsche Courant 1936-05-06

**KAASFABRIEK TE WIERINGEN
WORDT GESLOTEN.**

Thans is de laatste der vier **kaasfabrieken**, welke Wieringen heeft bezeten, onder den druk der voortschrijdende zuiveltechniek berweken. Het is de **kaasfabriek** „Nooit Gedacht”, in 1905 opgericht, welke thans haar deuren heeft moeten sluiten. Aan haar gingen vooraf de over Wieringen verspreid liggende fabrieken „Eendracht”, „De Hoop” en „Klein Begin”, eertijds bloeiende ondernemingen, welke echter door haar methode van zuivelbereiding hebben moeten plaats maken voor de meer moderne zuivelbereiding in de soetfabrieken, waarvan er te Wieringen echter geen bestaan. De veehouders brengen thans hun melk naar elders en wel voornamelijk naar de Coöperatieve Zuivelfabriek te Lutjewinkel.

Heldersche Courant 1936-03-12

Wieringen.

Hippolytushoef

STOPGEZET.

In de gisterenavond gehouden vergadering van aandeelhouders der Kaasfabriek „Nooit Gedacht“, is besloten, wegens gebrek aan melk, de fabriek 1 Mei a.s. op te heffen en naderhand publiek te verkoopen.

Van de vier eens zoo bloeiende **zuivelfabrieken** is dit de laatste, die buiten werking zal worden gesteld. De melk van diverse boerderijen wordt nu bijna geheel door de **zuivelfabrieken van Lutjewinkel** en die **vanuit Friesland weggehaald.**

De Hoop Stroe 1912 - 1932

Schager Courant 1912-01-27

— WIERINGEN.

Naar wij vernemen, zal te **Stroe** alhier een nieuwe stoom-kaasfabriek worden gebouwd. Het bestuur is als volgt samengesteld uit de heeren: S. J. Koorn, directeur, D. J. Lont, J. S. Rotgans, S. W. Snooij en S. C. Kuut, leden. De fabriek zal genoemd worden „De Hoop” en verrijzen naast de boerderij van den heer S. P. de Vries.

Schager Courant 1912-02-25

— Wieringen.

Gistermorgen had te **Stroe** alhier de publieke aanbesteding plaats van 't bouwen van een kaasfabriek voor de N. V. Kaasfabriek De **Hoop**, aldaar. Ingekomen waren 7 biljetten van de volgende heeren:

D. D. Bakker voor f 3600, W. Hermans voor f 3558, J. Hegeman Jz. voor f 3550, J. C. Klein voor f 3549, N. J. Poel voor f 3535, Th. H. Boersen voor f 3498, G. Timmerman voor f 3470. Gunning nog niet bekend.

Schager Courant 1912-03-02

**Kaasfabriek „DE HOOP”, te Stroe
op Wieringen.**

Gevraagd een bekwaam

Kaasmaker.

Stukken vóór 15 Maart aan S.
KOOEN Jz. **Stroe**, wieringen.

Schager Courant 1912-03-30

INSTALLATIE ZUIVELFABRIEK.

Aan de firma Koster en Wiglama alhier is de installatie der Stoomzuivelfabriek „De Hoop” op Wieringen opgedragen.

Schager Courant 1912-06-25

— WIERINGEN.

De nieuwgebouwde kaasfabriek De **Hoop** te **Stroe** is in werking gesteld, zoodat thans op ons eiland 3 kaasfabrieken allen voorzien van stoomkracht werken, wel een bewijs, dat landbouw en veeteelt hard vooruitgaan. Over 't algemeen gaat de schapenfokkerij dan ook achteruit en worden de zuivelfabrieken op den voorgrond gesteld.

Schager Courant 1914-04-07

Zoo spoedig mogelijk gevraagd :

een Melkbak,

gebruikt doch in goeden staat.
1800 Liter inhoud.

Brieven aan S. J. Koorn Dir.
Kaasfabriek „De Hoop”, Stroe,
Wieringen.

Schager Courant 1914-07-28

Kaasmaker

gevraagd : aan de kaasfabriek „DE
HOOP” te Stroe op Wieringen
met ingang van 1 September '14.

Aanbiedingen worden ingewacht
en inlichtingen worden verstrekt
door den Directeur den heer S.
J. Koorn, Stroe, Wieringen.

Schager Courant 1916-05-09

Gevraagd, om zoo spoedig mogelijk
in dienst te treden, een

bekwaam Kaasmaker,

aan de Kaasfabriek „De Hoop” te
Stroe op Wieringen.

Sollicitanten gelieven zich te mel-
den vóór 20 Mei a.s. bij den Waarn.
Directeur: S. W. SNOOIJ, Stroe,
Wieringen.

Schager Courant 1916-05-24

— WIERINGEN.

Voor kaasmaker aan de kaasfabriek „De Hoop” te
Stroe alhier, is uit 4 sollicitanten benoemd de heer
J. Stam te Heerhugowaard.

Schager Courant 1916-05-09

— WIERINGEN.

De heer G. Koster, kaasmaker aan de kaasfabriek
„De Hoop”, te Stroe alhier, is benoemd tot kaasma-
ker aan d ezuivelfabriek te Zuiderwoude.

Schager Courant 1917-12-29

Gevraagd een bekwaam

Kaasmaker,

aan de Kaasfabriek „De Hoop” te Stroe, Wieringen. Zich te vervoegen vóór 5 Januari a.s. bij den Directeur S. J. KOORN, Stroe, Wieringen

Heldersche Courant 1934-01-02

Wieringen.

DE TWEE KAASFABRIEKEN STOPGEZET.

Gisteren, 1 Januari, was voor ons al een dag van groote beteekenis voor de melkveehouderij. Er worden n.l. 2 kaasfabrieken, die te Stroe en die te Oosterland, stopgezet. Van vele boerderijen wordt nu de melk per auto van huis gehaald en vervoerd naar de zuivelfabrieken in Friesland, Lutjewinkel en naar de fabriek te Hippolytushoef.

Klein begin Westerland 1915 – 1935

Was in 1917 lid van de N-H Bond
254.000 KG. melkbussen
Directeur C. Mulder
Secretaris E. Bays

In Zuiveljaarboeken

1926 J.J. Kooy boter en kaas
1930, '32 en '35 D. Blaauwboer b. en k.
Lid van B.C.Z.N.H. (Bond) en K.C.N.H. (Kaascontrole)

Schager Courant 1915-05-12

— WIERINGEN.

In de Maandagavond ten huize van den heer C. de Wit gehouden vergadering is besloten tot oprichting eener kaasfabriek te Westerland. Er traden 14 leden toe met 68 stuks melkvee en blijft de gelegenheid tot toetreding nog 3 dagen opengesteld. Het bestuur bestaat uit de heeren N. de Vries, W. Mostert, J. Kooi en D. Blaauboer.

De fabriek zal geplaatst worden aan de Laan te Westerland

Schager Courant 1915-07-07

Gevraagd, tegen 5 Septemb. '15.

een Kaasmaker,

aan de Kaasfabriek „Klein Begin” te Westerland op Wieringen.

Inlichtingen te bekomen bij den Directeur N. de Vries, Westerland Wieringen.

Alkmaarsche Courant 1928-09-06

Wieringen.

De heer A'b. de Graaf te Westerland heeft zijne benoeming tot melkcontroleur bij de fokvereniging „Oost en West-Wieringen” en de 4 kaasfabrieken aangenomen.

Schager Courant 1916-11-14

Openbare VERKOOPING te Wieringen.

—o—
Nolaris C. L. VAN DEN BERGH
te Schagen zal op

ZATERDAG 18 November 1916.

's avonds 7.30 uur, in het hote:
„de Zwaan“ van den heer M. DE
HAAN

te HIPPOLYTUSHOEF,
ten verzoeke van den heer COR
NELIS MULDER Pieter Nanszoon
landman te Kerkebuurt

publiek verkoopen:

a. Een Huismanswoning

b. Een aandeel in de Kaas-
fabriek „Klein Begin“

met ERF te **Westerland** op Wie-
ringen, kadastraal aldaar bekend
in sectie D no. 1653, groot 5.65 A.

c. De onverdeelde helft in
een perceel Land

Alkmaarsche Courant 1931-11-17

VACATURE **KAASFABRIEK.**

Men deelt ons mede dat de heer E. J.
Baijs te den Haukes, met ingang van 1
Januari a.s. heeft bedankt als boekhouder
van de **Kaasfabriek** „Klein begin“ te
Westerland. Gegadigden voor deze be-
trekking doen goed zich ten spoedigste
op te geven bij den directeur, den heer
D. Blaauboer, aldaar.

Alkmaarsche Courant 1931-12-08

Westerland.

De door het bestuur der **Kaasfabriek** „Klein Begin” te **Westerland** uit 14 sollicitanten opgemaakte voordracht voor boekhouder (vacature de heer E. Buijs) luidt als volgt:

1. de heer P. Wiegman Dz., te de Wormer.
2. de heer Alb. de Graaf, te H. Hoef.
3. de heer M. S. Kooy, te H. Hoef.
(die zich later heeft teruggetrokken).
4. de heer R. Post, te H. Hoef.

Benoemd werd de heer P. Wiegman Dz., die de benoeming heeft aangenomen.

Alkmaarder Courant 1932-03-08

WIERINGEN

Noodslachtingen.

— * De Onderlinge Maatschappij „Klein Begin” te **Westerland** heeft zich met een adres tot het gemeentebestuur gewend, houdende verzoek om van gemeentewege een noodslachtplaats te stichten.

Alkmaarsche Courant 1933-02-09

BENOEMING.

We vernamen, dat met ingang van 9 dezer tot kaasmaker aan de **kaasfabriek** te **Westerland** Wieringen is benoemd onze plaatsgenoot Jn. Bos.

Alkmaarsche Courant 1936-10-27

Statistische en andere mededeelingen.

Op 31 December 1935 bedroeg het aantal kaas- en boterfabrieken 70 en het aantal **kaasfabrieken** 11, te zamen 81, alzoo 5 minder dan einde 1934.

De kaas- en boterfabriek „Céres” te Starnmeer werd opgeheven, en de kaas- en boterfabriek „Hollandia” te Beemster werd tijdelijk stopgezet. De **kaasfabrieken** „Nooit Gedacht” te Oosthuizen, „De Hoop” te Beemster en „Klein Begin” te **Westerland** op Wieringen werden opgeheven.

Wieringen

Westerland. OPENBARE VERKOOP.

Zaterdag had in 't Café Duijcker te **Westerland**, ten overstaan van notaris Obreen de openbare verkoop plaats van de navolgende onroerende goederen, behoorende aan de vennoten der opgeheven **kaasfabriek** „Klein Begin” te **Westerland**.

1. Het fabrieksgebouw met woning, erf en tuin „Klein Begin” groot 5.65 aren.
2. Bouwterrein, grenzend aan perceel 1 groot ± 3.05 aren.
3. Bouwterrein, grenzend aan perceel 2 groot . . . . . Alle drie perceelen in combinatie gekocht door den heer Jan Bos, te **Westerland** voor f 1.556.—.

Besprekingen over de oprichting van een zoetfabriek op Wieringen.¹

Zaterdagmiddag twee uur werd door de gezamenlijke besturen der vier kaasfabrieken een vergadering belegd in Hotel Lont te Hippolytushoef, ten einde besprekingen te houden omtrent een eventueel op te richten zoetfabriek.

Ruim 50 personen zijn aanwezig, als de heer *J.n. Doves*, voorzitter der vereenigde fabrieksbesturen, de vergadering opent met een woord van welkom aan de aanwezigen, speciaal aan den heer *G. Nobel* uit Lutjewinkel, voorzitter van den Bond van Coöperatieve Zuivelfabrieken in Noordholland, die over het te behandelen onderwerp een inleiding zal houden, en aan den heer van *Buren*, leeraar-technicus van dien Bond, die daarna nog eenige toelichting zal geven.

De heer Nobel spreekt er zijn genoegen over uit, dat hij hier dit onderwerp mag behandelen. Hij wijst er in de eerste plaats op, dat voor de verwezelijking van dit plan, om in de toekomst een groote zuivelfabriek te krijgen, een goede samenwerking nommer één is. Een nieuwe zaak moet goed overdacht worden. Of dat nu een paar maanden korter of langer duurt, komt er niet op aan; de zaak is alleen maar, dat het dan *goed* gedaan wordt.

Vorkomen moet worden, dat er verkeerde dingen gebeuren. Daarmee bedoelt spr., dat de bestaande fabrieken zouden gaan reorganiseren. Het resultaat daarvan zou zijn, dat er vier fabrieken kwamen, die te kostbaar zouden worden en toch niet aan de eischen voldeden. Alleen door samenwerking kan iets bereikt worden.

Wat zijn nu de redenen, waarom men een groote fabriek gaat stichten? Op de bedrijven heeft men doorgaans te kort, hulp en dit is een factor, die dringt in de richting van een fabriek, waar de melk volledig wordt verwerkt. Naar spr. meening is de toestand op Wieringen in dit opzicht evenals elders.

Ook het vervoer naar de plaatselijke fabriek brengt kosten en tijd met zich mee. Ook daar wil men van af.

Nu bestaat er doorgaans vrees voor het stichten van een groote fabriek. Doch de ervaring leert, dat die vrees ongegrond is. Een groote fabriek, voorzien van alle technische hulpmiddelen, voldoet beter dan de kleinere. Ook de concurrentie op de wereldmarkt noopt tot een technisch zoo goed mogelijk bedrijf.

Als men een fabriek wil stichten, is de eerste zorg het uitkiezen van de geschiktste plaats. Ten bate van aan- en afvoer moet gelet worden op de ligging ten opzichte der verkeerswegen. Te Wieringen zou men rekening moeten houden met de toekomstige spoorbaan.

---

¹ 8 jaar later werden deze besprekingen nog steeds gevoerd. Veel te vinden in Archief AC. Zie bijlage

Nu de cijfers. Bij goed overleg zou te Wieringen een bedrijf kunnen worden gesticht met drie tot drie en een half miljoen K.G. melk per jaar. Er kan verder gerekend worden op uitbreiding door de droogmaking van de Wieringermeer. In den proefpolder bij Andijk is een schitterende grasgroei en de algemeene verwachting is, dat in de Meer heel veel grasland zal komen.

Als men alle veehouders weet samen te krijgen, wordt de zaak niet te kostbaar. Zoo'n fabriek zou kosten, technisch goed ingericht, 100.000 gulden, ruim geschat nog 10.000 gulden meer. Voor rente en afschrijving moet 10% worden gerekend, dat is 10 tot 11 duizend gulden. Omgerekend over de genoemden hoeveelheid is dat 0.3 cent per kilo melk. En dat, acht spreker niet te hoog. De ervaring leert b.v. in sprekers woonplaats, dat het veel verlichting geeft, als men thuis de melk kwijt is. Ook is wel gebleken, dat men niet bang behoeft te zijn voor minder goed product.

Bij reorganisatie van de 4 fabrieken zou daarmee zeker per stuk *f* 20.000 gemoeid zijn. Met klem moet hiertegen gewaarschuwd worden, want het bedrijf blijft te klein. In verschillende plaatsen, waar men iets dergelijks deed, had men er later spijt van. De gedachte moet geconcentreerd worden op een groot bedrijf. Spr. vertrouwt, dat ook de tegenstanders van thans wel van gedachte zullen veranderen.

Welke vorm moet dit eventueele bedrijf aannemen? Er zijn twee wegen, ten eerste een coöperatieve vereeniging, waar spr. persoonlijk het meest voor voelt, ten tweede een naamlooze vennootschap, waarin ieder aandeelen neemt.

Voorlichting bij den bouw zou worden gegeven door de bouwcommissie van den bond, bestaande uit den heer van Buren, drie directeuren van fabrieken, dr. Scheij, Rijkszuivelconsulent te Hoorn, een ingenieur van het technisch bureau der Federatie van Ned. Zuivelfabrieken en spreker als secretaris. Wanneer het zoover komt, kan gegarandeerd worden, dat alles goed gaat. Men stelt er een eer in, de boeren goed te helpen.

Alvorens het woord over te geven aan den heer van Buren, voor het geven van cijfers over de uitkomsten, stelt spr. voor, dat enkele leden van de verschillende fabrieken zullen worden aangewezen om een commissie te vormen, die de zaak nader kan bezien.

De heer Van Buren wijst er in de eerste plaats op, dat de machinerieën voor een groote fabriek betrekkelijk goedkoper zijn dan voor een kleine. Een karn b.v. van 500 L. is naar verhouding duurder dan één van 1000 L. Verschillende dagfabrieken zijn in de laatste jaren omgezet in zoetfabrieken, b.v. Middenbeemster, Twisk, Schoorl. Niet altijd gaat alles voor den wind; er zullen tijden komen, dat de zaak wat moeilijk loopt. Dan komt het juist aan op de goede samenwerking tusschen de leden. Eendracht maakt macht, verdeeldheid breekt af.

Men zegt wel, dat de menschen aan de boerderij tegen het werk opzien. Als men echter kan aantonen, dat de uitkomsten aan de fabriek even goed zijn, is dat werk voor niets gedaan, en niemand wil tegenwoordig voor niets werken.

Heel in het kort wordt de inrichting van een zoetfabriek uiteengezet. Na de ontvangst wordt de melk eerst gepompt op een melkkoeler, een buizenstel waarin melk en koelwater in tegengestelde richting circuleeren. Hiermee wordt een vlugge en diepe afkoeling verkregen. Op het koellokaal wordt de melk vervolgens bewaard, tot ze voldoende opgeroomd is, dan laat men de melk eronder vandaan loopen en de room gaat naar de botermakerij, na eerst gepasteuriseerd (waarbij door verhitting de bacteriën gedood worden) en in zuurbassins naar behoefte opgewarmd of afgekoeld te zijn.

Dit alles kan een boer alleen niet doen.

Een voordeel is ook, dat de fabriek een uniform product levert.

Bij de oprichting moet men niet op enkele duizenden zien. Een goede inrichting is hoofdzaak en vergoedt vaak dubbel en dwars de meerdere kosten. De Wieringer fabrieken hebben tot heden een goed product geleverd, aan een zoetfabriek zal dat zeker vooral niet minder zijn. Door spr. is in vergelijking gemaakt tusschen de uitkomsten van een zestal zoetfabrieken en een gunstig bekende dagfabriek, n.l. die te Dirkshorn. Deze gegevens worden aan de vergadering overgelegd. Uit de becijferingen blijkt in de eerste plaats, dat aan de zoetfabrieken gemiddeld f 8.51 per 100 kilo melk wordt uitbetaald. De dagfabriek betaalde uit f 7.11, doch rekening houdende met de verschillende omstandigheden, zooals die in de overgelegde berekening zijn verwerkt (aan een dagfabriek heeft men geen kosten van rijloon en botermaken; de waarde van enkele bijproducten als wei is bij een dagfabriek iets grooter) moet dit bedrag zuiver worden gesteld op f 6.77. Hieruit blijkt dus, dat alle leveranciers der dagfabriek gemiddeld, per jaar per 100 K.G. melk f 1.74 aan botergeld moeten maken, willen ze gelijk staan aan de gemiddelde uitbetaling der zoetfabrieken.

Verschillende personen meenen, dat er meer wordt uitgehaald dan f 1.74, doch spr. gelooft dat niet. Ook Dirkshorn bevestigde, dat het bedrag lager was. Aan de hand van cijfers toont hij aan, dat het nooit hooger *kan* zijn. (Gesteld: 100 K.G. melk met een vetgehalte van 3.15 en een gehalte der kaasmelk van 2.45. Voor de boter blijft dus over 0.7 K.G. vet, wat bij een vetgehalte van de boter van 0.84 en een uitkarningsgraad van 97 %, oplevert $37/84 \times 0.7$ K.G. = $\pm$ 0.8 K.G. boter. Bij een boterprijs van gemiddeld f 2. is de opbrengst dus f 1.60 of per K.G. melk 1.6 cent). Hij wijst er verder op, dat de grootste zoetfabrieken verhoudingsgewijs de laagste onkosten blijken te hebben en deelt naar aanleiding van enkele gestelde vragen nog mede, dat in de onkosten het vervoer, alsmede de rente en afschrijving zijn verwerkt.

De heer *Nobel* zegt, dat nu de hoofdzaak is, de kwestie in de commissie te overwegen. Voor de toekomst zou men ook moeten denken aan de afwikkeling der bestaande fabrieken, doch hij neemt aan, dat de nadeelen daarvan niet heel groot zouden zijn, daar de gebouwen een andere bestemming zouden kunnen krijgen. Overijling is niet noodig, maar binnen afzienbaren tijd is stellig een goed ingerichte fabriek te verwachten.

De heer *Kistemaker* uit Wieringerwaard zegt, dat vele personen aldaar ook eerst tegen een zoetfabriek zijn geweest. Later, toen ze eenmaal moesten meedoen, vonden ze hun vroeger standpunt zeer onverstandig.

De heer *Nobel* zegt, dat de «*Aurora*» in Wieringerwaard toen opgeheven is. De «*Volharding*» bleef, al was die eigenlijk te klein. Men zou er nu veel meer melk kunnen krijgen, dan verwerkt kan worden. Dat is voor Wieringen alweer een vingerwijzing om een eventueel bedrijf ruim op te zetten.

De directe voordeelen zullen misschien in het begin niet zoo groot zijn doch er wordt een massa werk weggenomen. Speciaal ook voor de vrouwen is dit van belang.

De heer *N. Mulder Dz.* zegt gehoord te hebben, dat de kaasverkoopers liever van dag- dan van zoetfabrieken koopen wegens het hoogere vetgehalte der kaas.

De heer *Jn. Veerdig* antwoordt hierop, dat hij naar de fabriek Julianadorp is geweest om eens informaties te nemen. Uit de bescheiden is hem gebleken, dat de kaasprijzen daar geheel of bijna geheel de hoogste markt waren. Bovendien werden er b.v. in één week nog 600 stuks buiten de markt om boven den hoogsten prijs verkocht.

De heer *Nobel* zegt, dat hij als voorzitter van het kaas contrólestation met deze zaken goed op de hoogte is. Een dagfabriek beheerscht niet zoo goed het product als een zoetfabriek en moet dus aan de veilige kant blijven, wat vetgehalte betreft. Echter zijn er nog meer factoren, die den prijs beheerschen, zoo b.v. de smaak, die in verschillende streken zeer afwisselend is. De Noordhollandsche kaas brengt meer op dan eene gelijke hoeveelheid Friesche. De hoofdzaak is het product hooghouden.

Hij vraagt dan, of er bezwaren bestaan tegen de door hem voorgestelde commissie, die dus zou bestaan uit twee leden voor iedere fabriek, te benoemen via de besturen.

Daar geen der aanwezigen hiertegen bezwaar heeft, wordt aldus besloten De commissie zal met de sprekers van dezen middag de zaak nauwkeurig bezien en dan met concrete voorstellen komen.

De Voorzitter sluit hierna de vergadering met een woord van dank aan de sprekers voor den leerzamen middag.

Dat dat in werkelijkheid anders was blijkt uit naast staand stukje

Heldersche Courant 1930-03-13

KAASFABRIEK „DE EENDRACHT”.

In de j.l. Woensdagavond gehouden vergadering van de kaasfabriek „de Eendracht” te Oosterland alhier werd de rekening en verantwoording van den boekhouder godgekeurd. De aftredende bestuursleden, de heer M. S. Bakker, N. S. Bakker en N. Kool werden herkozen en namen hun herbenoeming aan.

Een voorstel om deel te nemen aan de oprichting van een zoetfabriek werd met 8 stemmen voor en met 11 stemmen tegen verworpen.

De stichting van een Zoetfabriek -II

J.L. Donderdag 8 Mei had in hotel *Lont* te Hippolytushoef een vergadering plaats, welke ten doel had de eventueele stichting eener zoetfabriek te Wieringen. Hiervoor was overgekomen de Rijkszuiverconsulent Dr. L. T. C. Scheij uit Hoorn, welke voor een flink bezette zaal zijn studie over de eventueele stichting uiteenzette.

Nadat de voorzitter, de heer M. S. Bakker, de vergadering had geopend, werd het woord gegeven aan Dr. Scheij, welke begon met zich af te vragen: ***Moet er voor Wieringen één moderne kaas- en boterfabriek gesticht worden.***

Al sinds geruimen tijd houdt de kwestie van den toekomstigen vorm der gemeenschappelijke verwerking van de melk, op Wieringen geproduceerd, de gemeederen alhier bezig. Het is dan ook een belangrijke zaak, die van alle kanten bekeken dient te worden, om tot een goed gemotiveerde beslissing te komen. Het gaat er om, of het wenschelijk is de vier kleine kaasfabrieken op te heffen en de verwerking van alle Wieringer melk te centraliseeren in één goed ingerichte coöperatieve kaas- en boterfabriek.

De meeningen zijn thans verdeeld; er zijn veehouders, die op den ouden voet willen voortgaan er zijn voorstanders van één zuivelfabriek voor Wieringen. Laat een ieder nu onbevooroordeeld rustig overwegen hetgeen ik thans als resultaat van het bestudeeren dezer kwestie u hoop mede te deelen, zegt spr.

In het kort samengevat is de toestand der zuivelbereiding op Wieringen, aldus: De Wieringer melk wordt in vier kleine fabrieken Coöperatief op kaas en weiboter verwerkt, een deel der zuivelbereiding is op de boerderij gebleven, n.l. de boterbereiding uit den afgeschepten room van de avondmelk.

De vereenigingsvorm is de burgerlijke maatschap; de melk wordt aan de fabrieken gebracht, de wei wordt door de leveranciers weer meegenomen. De 4 fabrieken leverden in 1929 samen 8.740.000 K.G. geroomde avond en volle morgenmelk, waarvan fabriek A. leverde 1.546.000 K.G. of 41%; fabriek B. 1.147.000 K.G. of 31%; fabriek C. 565.000 K.G. of 15%; en fabriek D. 482.000 K.G. of 18 %.²

Teneinde nu een goed oordeel te krijgen over den bestaanden toestand was het noodzakelijk aan de 4 fabrieken verschillende gegevens te vragen welke mij door 3 fabrieken volledig en door 1 gedeeltelijk zijn verstrekt. Een woord van dank is hier op zijn plaats aan de boekhouders voor de moeiten welke zij zich hebben gegeven.

Opbrengst aan Edammer kaas op de markt gewogen uit 100 K.G. verkaasde melk voor de 4 fabrieken

---

2 Niet altijd volledige zekerheid over de cijfers 3 en de 8, indien twijfel uit de tekst bepaald! (ZHN.)

Behalve randkaas	Met randkaas	Met randkaas	Met randkaas
8,97 K.G.	8,86 K.G.	8,49 K.G.	8,79 K.G.

of voor 2 K.G. kaas (waaggewicht) benodigd aan kaasmelk:

22,3 K.G.	22,6 K.G.	23,5 K.G.	22,8 K.G.
-----------	-----------	-----------	-----------

Gemiddeld vochtgehalte der kaas:

48,76 %	46,57 %	48,06 %	48,08 %
---------	---------	---------	---------

Gemiddeld vetgehalte in de droge stof;

45,79 %	44,78 %	44,05 %	44,32 %
---------	---------	---------	---------

(De cijfers vochtgehalte der kaas en vetgehalte droge stof zijn verstrekt door het kaascontrolestation).

Bruto prijs per 50 K.G. kaas (met randkaas er bij):

f 48,59	f 48,83	f 48,95
---------	---------	---------

Opbrengst aan weiboter uit 1000 K.G. kaasmelk:

0.816 K.G.	0.882 K.G.	0.998 K.G.	0.160 K.G.
------------	------------	------------	------------

Bruto opbrengst en onkosten per 100 K.G. geleverde melk:

Bruto	Onkosten	netto
f. 8.178	f. 0.754	f. 7.424
„ 8.230	„ 0.988	„ 7.242
„ 8.338	„ 0.785	„ 7.553

Uit deze cijfers blijkt, dat de 3 fabrieken, nagenoeg denzelfden prijs voor de kaas hebben gemaakt Verder valt ons op het verschil in productie van weiboter, welke slechts bij één fabriek vrij goed is te noemen.

Om nu een goed inzicht te krijgen, wat de boer voor zijn melk maakt, moeten we nagaan, wat hij krijgt voor 100 K.G. volle melk, zooals hij die produceert, dus we moeten de gegevens hebben over de opbrengst van de producten, welke hij uit den thuis gehouden room verkrijgt, n.l. de melkroomboter en de karnemelk. Daarvoor, heb ik van 2-boerderijen alhier gegevens ontvangen.

Voor de eene boerderij gelden, de volgende cijfers: Van 100 K.G. volle melk komt 4.4 K.G. room, en men brengt 95.6 K.G. melk naar de fabriek. Voor deze melk kreeg men gemiddeld 7.27 cent per K.G., dus voor 100 K.G. volle melk:

95.6 K.G. kaasmelk à 7.27 ct.	f. 6.950
0.809 K.G. melkroomboter à f. 2.20	„ 1.780
5.7 liter karnemelk à 4 ct.	„ 0.228
	f. 8.958

bovendien dus de terugontvangen wei.

Ik heb het percentage room op 4.4 % gesteld, in verband met een vroeger door mij verricht onderzoek en de uitkomsten eener proef.

Voor de 2e boerderij ontving men per 100 K.G. melk aan de fabriek gebracht *f.* 7.54. Men rekende voor botergeld *f.* 2,-. Deze leverancier heeft voor 100 K.G. volle melk *f.* 9.12 gemaakt; terwijl hij berekende *f.* 9.54, dus weer 0.4 cent te hoog. Het karnemelkgeld komt daar nog bij.

Op hoeveel moeten we nu het boter- en karnemelkgeld per 100 K.G. kaasmelk stellen? Voor de boerderij op Wieringen van den heer E. G. Wonder was het bij benadering 2.1 cent, doch daar zijn door de ligging gunstige omstandigheden voor den boter- en karnemelkverkoop, en de hoeveelheid karnemelk is te hoog en de prijs flink, dus die 2.1 cent is bepaald te hoog. Volgens de goed vastgestelde cijfers van de boerderij van de Kreil komt men op 1.8 cent.

Laten we voor onze verdere beschouwing aannemen 2 cent en dan neem ik naar mijne overtuiging een cijfer, dat in geen geval ten nadeele van den bestaanden bedrijfsvorm is. Wij kunnen nu vaststellen, hoeveel een leverancier, die melk levert van het gemiddeld gehalte voor 100 K.G. volle melk over 1929 heeft gemaakt. Ik zal het bedrag opgeven voor de drie fabrieken, afzonderlijk. Wij krijgen dan:

f. 9.133   *f.* 9.009   *f.* 8.835

bovendien ontvangt men geroomde wei terug.

Nu moeten we niet vergeten, dat die leveranciers bij die melkprijzen zelf te zorgen hebben, dat de melk aan de fabriek komt, ze moeten de wei weer meenemen, ze moeten de avondmelk en den room verzorgen, ze moeten karnen en botermaken, ze moeten de boter en karnemelk verkoopen. Behalve den arbeid komen de onkosten, vallende op het onderhoud van het gereedschap in, aanmerking. Het is mij onmogelijk om dit in een cijfer uit te drukken.

Eerst bepalen we ons nog tot de vergelijking met het melkgeld van andere fabrieken. Nu zijn melkprijzen, door verschillende coöperatieve fabrieken uitbetaald, slecht te vergelijken. Men moet precies alle omstandigheden weten, die invloed hebben gehad bij de vaststelling van den prijs. Maar zonder eenige vergelijking kan ik het toch niet laten. En zoo heb ik het verslagjaar over 1929 (dus dat boekjaar valt met dat der 4 Wieringer fabrieken samen), van de kaas een boterfabriek „De Volharding” te Wieringerwaard nagegaan, dat is dus uw naburige fabriek. Er is *f.* 8,67 per 100 K. G. volle melk betaald, het onkosten-cijfer was *f.* 1.50.

Uit het jaarverslag blijkt, dat er 8 pct,³ op de gebouwen is afgeschreven en 10 pct, op den inventaris, dat er *f.* 664.-- aan de reserve is toegevoegd en *f.* 645.- op het ledenkapitaal is gestort, hetgeen dus eigenlijk ook melkgeld is. Verder moet men in aanmerking nemen, dat de leveranciers de bussen van de fabriek gratis in bruikleen krijgen en dat de fabriek de bussen schoon op de boerde-

---

3 Zie eerder gemaakte opmerking over slechte leesbaarheid cijfers 3 en 8!

rijen bezorgt. Wanneer we nu het gemiddelde melkgeld per 100 K.G. volle melk van de Wieringer fabrieken nemen, n.l. 8.992, dan is dit per K.G. melk 0.322, dus $\frac{1}{3}$ cent meer dan van de fabriek in de Wieringerwaard, die daarvoor heel wat werk voor de leveranciers voor haar rekening neemt, terwijl bij een melk-prijs a 9 cent de Wieringer boer heel wat werk zelf heeft te verrichten.

Er zijn waarschijnlijk onder u, die meenen, dat de toestand hier kan blijven, zooals hij thans is, met de 4 kleine fabrieken. Ik moet hen met nadruk er voor waarschuwen, dat zij de zaak niet goed inzien, dat zij de teekenen des tijds niet verstaan. Wat zijn er niet een massa fabriekjes van dit type in de laatste jaren verdwenen, omdat ze niet langer beantwoordden aan de tegenwoordige eischen van het veehoudersbedrijf. De losse leveranciers gingen van de fabriek weg en kozen een fabriek, die twee maal daags de volle melk van de boerderij liet halen. Men bedenke, dat van de 141 leveranciers aan uwe 4 fabrieken 34 veehouders, dus bijna $\frac{1}{4}$ deel, los zijn.

U hebt wel begrepen, aan welke zijde ik mij na ernstige bestudeering der kwestie schaar, n.l. bij hen, die voorstanders zijn van de oprichting eener nieuwe zuivelfabriek voor geheel Wieringen. Behalve de genoemde zijn er nog andere bezwaren tegen het voort laten bestaan van den ouden toestand, b.v. vereenigingsvorm: Alle 4 fabrieken zijn burgerlijke maatschappijen. Van een dezer heb ik de acte ter inzage gevraagd en het reglement op de melklevering. Die vereenigingsvorm is allesbehalve geschikt om zich aan te passen aan gewijzigde omstandigheden.

Voortdurend dreigt hier het gevaar, dat er moeilijkheden ontstaan en die zullen niet uitblijven, nu de vennoten niet langer eensgezind zijn over den opzet van het gemeenschappelijk bedrijf. Wanneer een vennoot eens ging weigeren om al zijn melk te leveren, dan zou men al in de ellende zitten. Ik weet niet, wat de fabriek dan zou moeten doen. En dan die 25 pct. losse leveranciers; het is immers van het grootste belang voor een fabriek, dat alle veehouders als leden aan de vereeniging zijn gebonden. De burgerlijke maatschappij leent zich niet daarvoor.

Stel daar tegenover als vereenigingsvorm de coöperatieve vereeniging, volgens de wet van 1876. Deze vereenigingsvorm heeft al jaren van praktijk in tal van coöperatieve zuivelfabrieken doorgemaakt; de opgedane ervaring is bij de laatste wetsherziening daarin verwerkt.

Ze zit dus goed in elkaar en voorziet in alle gebeurlijkheden.

Een tweede kwestie. Een kleine kaasfabriek ontvangt de te verkarnen melk; ze heeft het vetgehalte niet in haar hand.

Het gemiddelde vetgehalte van de droge stof der kaas bedroeg, voor de 4 fabrieken 45.79; 44.73; 44.05 en 44.32 pct. Bij de eerste fabriek zie ik in het staatje van het kaascontrolestation over 1929 eenige malen een gehalte van ongeveer 47 tot zelfs 47.5 pct.

Voor de kaas heel best en voor het controlestation heel gemakkelijk, doch is het wel de bedoeling van deze fabriek om kaas met 47 pct. vet te merken met 40 +? Nu het vetgehalte der kaas eenmaal gestandaardiseerd is, moet een fabriek althans in staat zijn om de kaas van het vereischte gehalte te maken. De toegift aan vet wordt in den kaasprijs gewoonlijk niet genoeg gewaardeerd, en dit vet komt in den vorm van boter tot zijn hoogste waarde. De fabrieken, die de melk vol ontvangen, hebben het vetgehalte der kaasmelk in haar macht. Zij werken in het algemeen op de grens van het vetgehalte en dat dit voordeelig is, blijkt wel uit het feit, dat zij er de risico van een flinke boete van het kaascontrolestation voor over hebben.

Verder wijst spr. op het verschil tusschen de Wieringer fabrieken en de moderne, wat de productie der weiboter betreft.

Bij den tegenwoordigen toestand heeft de kaasbereiding in de fabriek plaats en de boterbereiding op de vele boerderijen. Ook deze omstandigheid, welke door de stichting van èèn fabriek geheel zou gewijzigd worden, moeten wij nader beschouwen.

Door de goede werktuigen is de fabriek in staat een goede opbrengst aan boter van goede hoedanigheid te verkrijgen, er uit te halen, wat er uit te halen is. De botermaker zorgt er voor, dat het vochtgehalte normaal is, noch te hoog, noch te laag. Het vochtgehalte van boter met het Rijksmerk moet niet hooger zijn dan 15 pct, Door daar even onder te blijven, heeft men een flinke opbrengst aan boter, welke in een koele boterkelder bewaard kan worden en in een hygiënische verpakking, in stukjes van een half pond, 1 pond of 2 pond aan de klanten in de omgeving wordt afgeleverd of in vaten van 25 á 50 K.G. verzonden.

De toekomst is aan de fabrieksboter, door haar gelijkmatigen goeden smaak en hare verpakking voor detailverkoop.

Ik heb dezen winter eenige monster boerenboter van 3 boerderijen alhier op vetgehalte onderzocht en gevonden voor de eerste boerderij 11.3 en 13.4 pct., voor de tweede 11.86 en 11.1 pct en voor de derde 13 pct., dat is gemiddeld 12.1 pct.

Uit dezelfde room zou een fabriek 3 pct. meer boter maken, enkel door het hogere vochtgehalte. Maar wegens het mindere vetverlies en de karnemelk maakt de fabriek nog meer. De karnemelk van de boerderijen is in 't algemeen erg hoog in vetgehalte.

4) Hoe is het nu met die karnemelk gesteld ? Ik heb eenige monsters onderzocht en gevonden voor het gehalte aan vetvrije droge stof 5.24 pct. Nog eens xxx pct. 6.78 pct. 7.32 pct. 6.4 pct, en 7.5xxx
Derhalve van de 6 monsters zijn er xxx ??voldoende, 1 is juist op de grens en ? voldoet aan de eischen van den keuringsdienst. Deze gaat strenger optreden tegen te waterige karnemelk en de verkoop van karnemelk op de boerderij loopt steeds gevaar in moeilijkheden te komen.

---

4 Deel tekst waar mogelijk 'aangevuld' ivm. slechte leesbaarheid, soms xxxx ingevuld. (ZHN.)

De boterbereiding op de boerderij moet het overal in ons land afleggen tegen de boterfabriek; dat geschiedt thans in Noord-Holland ook allerwege. Het zal hier ook geschieden. Zij voldoet niet meer aan den eisch.

Het is voor de Wieringer veehouders ook mogelijk om hun 4 kaasfabrieken te centraliseeren in één modern ingerichtte kaas- en boterfabriek, zooals in onze streken een veelvuldig zich voordoend verschijnsel is. Die fabriek zou dan direct beschikken over 3.900.000 K.G, volle melk afkomstig van 1200 koeien. Zij zou in staat zijn melk te ontvangen uit de Wieringermeer. Het is immers de eerste jaren dat op de lichten grond van Afd. I grasland zal komen. De verbindingswegen met Wieringen maken het transport der melk mogelijk. Meer melk aan de fabriek geleverd geeft verlaging van het onkostencijfer.

Den melk moet onafgeroomd ontvangen worden, hetgeen de tegenwoordige fabrieken niet zouden kunnen doen en een andere fabriek tot zich trekken. Wanneer hier zoo'n fabriek tot stand komt (wat den grootte betreft, zoo ongeveer de fabriek te 't Zand), verkeert ge in een bevoorrechte positie; immers, ge hebt geen concurrenten en hebt een mooi afzetgebied voor consumptiemelk, kaas, boter, karnemelk en gort, gekookt met karnemelk in flesschen.⁵⁾ Door de Zuiderzeewerken en Wieringermeerwerken is en komt hier groote vraag naar die producten. De dagfabrieken van thans hebben bij de melklevering voor de melklevering voor de consumptie de moeilijkheid, dat zij volle melk moeten leveren, terwijl zij de helft aan geroemde ontvangen.

Hierna houdt spreker zich uitvoerig bezig met de eventueele plannen enz., welke noodig zijn voor oprichting. Hij geeft fabrieken te 't Zand en Ameland als voorbeeld hoe daar gewerkt wordt. Het gebeurt wel, dat de fabriek door de schuld van weifelaars te klein opgezet moet worden en dat zij komen aanzetten, wanneer de fabriek klaar is.

De kosten van een moderne fabriek.

En nu komt de kwestie, hoeveel een moderne fabriek voor geheel Wieringen zal kosten. Ik kan slechts een globale raming opmaken en maak gebruik van de gegevens der fabriek te 't Zand. Deze fabriek, kostte f. 119.600.- óf met een rond getal van f. 120.000,- voor stichtingskosten. Laten we nu aannemen, dat de Wieringer fabriek hetzelfde zou kosten, dan komt de vraag, hoeveel drukt dat op de onkostenberekening per 100 K.G. geleverde melk aan rente en aflossing. Daarvoor nemen wij 10 %, dus f 12.000.-. Er wordt geleverd 4 miljoen K.G., melk, dat is dus per 100 K.G. 30 cent. Als men maar melk genoeg heeft vallen de onkosten per 100 K.G. mede.

Wanneer ik nu tenslotte mijn advies uitbreng, dan doe ik dat, na de zaak goed overwogen te hebben, zonder aarzeling, en het luidt aldus: De 4 burgerlijke maatschappijen doen verstandig met ieder voor ziohzelf te besluiten tot ontbinding. De vennoten worden lid van de Coöperatieve Vereeniging, die een kaas- en boterfabriek sticht, en waarvan zooveel mogelijk alle veehouders op Wieringen lid worden. De 4 burgerlijke maatschappijen gaan voort met de exploitatie

---

5 Van af hier weer leesbaar!

van haar kaasfabrieken, tot dus de nieuwe in werking treedt. Ieder liquideert haar eigen zaak.

Sommigen zullen misschien van meening zijn, dat het nu geen tijd is om zoo'n fabriek te stichten, immers het is een onzekere tijd, we weten niet, of er ook de veehouders moeilijke jaren zullen komen. Maar dat zou juist een argument zijn om aaneen te sluiten en door een goede organisatie U krachtig te maken. De coöperatieve zuivelfabrieken zijn in Nederland en ook in Denemarken juist in een moeilijken tijd tot stand gekomen. De Wieringer veehouders maken zich sterker door zich aaneen te sluiten in één fabriek, welke aan de eisch van dezen tijd voldoet. Het is thans geen dure tijd om een fabriek te stichten.

Moge een ieder bij het nemen van een besluit, kleine persoonlijke belangen uit schakelen en medewerken tot het groote belang van de Wieringer boeren te zamen voor de toekomst. Laten de tegenstanders toch voor alles bedenken, dat de toestand hier bij het oude niet kan blijven en dat, wanneer de nieuwe fabriek niet tot stand komt, er alle kans is, dat een gedeelte der Wieringer melk over den dijk weggehaald wordt, waardoor de tegenwoordige fabrieken worden ondermijnd, en wat zal er dan komen? Dan zal men zeggen: wat jammer, dat wij niet de bakens verzet hebben toen het getij verliep. Ik hoop van harte dat Wieringen daarvoor gespaard blijve.

Een daverend applaus had de heer Dr. Scheij in ontvangst te nemen voor zijn keurige rede.

Nog werd het woord gevoerd door den heer Kaan uit Wieringerwaard, welke eenige nadere gegevens verstrekke. Verder gaven zich ter vergadering reeds 26 boeren als lid op voor een eventueele oprichting. Verder zullen er door de vier kaasfabrieken vergaderingen worden gehouden en is het te wenschen, dat succes niet uitblijft en de fabriek er komt.

Hierna sluit de voorzitter de vergaderring.⁶

---

6 September is er weer een vergadering, waar ook Dr. Scheij weer aanwezig is. (HC 1930-09-27) De opkomst was erg laag. Dr. Scheij doet nogmaals een oproep voor een nieuwe vereniging met een nieuwe kaas- en boterfabriek.

Er tekenen, aan het eind van die avond echter maar 20 potentiële leden, goed voor samen 202 koeien. Er zou door verschillende veehouders worden rondgegaan om „hun kameraden op te wekken lid te worden”. De uitkomst is dat er geen fabriek zou komen.

**DE GECOMBINEERDE
VERGADERING DER BESTUREN
DER KAASFABRIEKEN OP
WIERINGEN.**

Dinsdagavond werd in hotel Kaay te Hippolytushoef een gecombineerde bestuursvergadering van alle fabrieken op Wieringen gehouden.

Te ongeveer 8 uur opent de heer Jn. Doves de vergadering.

Het doel van deze vergadering, zoo zegt de voorzitter, is de bespreking der melk-leverantie aan Zoetfabrieken op het vasteland. Er waren n.l. een tweetal boeren bij hem geweest en deze hadden kenbaar gemaakt hun melk aan de fabriek „Lutjewinkel” of aan die op 't Zand te willen leveren, daar deze een hooger prijs boden. Daar deze boeren aangesloten waren bij onze kaasfabrieken hadden zij verzocht om toestemming. De genoemde zoetfabrieken schijnen op Wieringen diverse boeren voor melklevering bezocht te hebben. In dezen tijd kunnen die fabrieken dan ook veel melk gebruiken. De bedoeling zou dan geweest zijn, dat van elke fabriek een paar boeren uit zouden treden, gezamenlijk een 100-tal koeien vertegenwoordigende. En dan eerst voor een jaar proef. De voorzitter merkt hierbij op, dat zulks voor de fabrieken nadeelig moet worden, daar de exploitatiekosten dan in verhouding zullen gaan stijgen, terwijl de fabrieken de melk hard en hard nodig hebben. Vervolgens bespreekt hij de vraag van den heer J. Veerdig, gesteld aan Dr. Molter vergadering der Crisis-Melk-Commissie. Daar Wieringen voor een zeer groot deel T.B.C.-vrij vee heeft, zou het b.v. dus heel goed consumptiemelk kunnen leveren. Maar de moeilijkheid is natuurlijk een afzetgebied te vinden.

Enkele stemmen gaan nog op, betreffende de mogelijkheid hier zelf een zoetfabriek te stichten, welk idee o.i. niet tot de onmogelijkheden kan behooren. Daar op deze vergadering geen statistische gegevens voorradig zijn der betalingen van de zoet-fabrieken te Lutjewinkel en 't Zand over een jaar genomen, heeft het volgens de meesten der aanwezigen geen zin thans verder besprekingen te houden. De Voorzitter stelt daarom voor, dat elke fabriek dit punt maar zelf voor zich moet onderzoeken, waarna alsnog verdere maatregelen getroffen kunnen worden. Hierna werden nog enkele vragen gesteld en beantwoord, daarna de rondvraag en te kwart over negen staan we wederom buiten.

Heldersche Courant 1934-01-02

Wieringen.

DE TWEE **KAASFABRIEKEN** STOPGEZET.

Gisteren, 1 Januari, was voor ons al een dag van groote beteekenis voor de melkveehouderij. Er worden n.l. 2 kaasfabrieken, die te Stroe en die te Oosterland, stopgezet. Van vele boerderijen wordt nu de melk per auto van huis gehaald en vervoerd naar de zuivelfabrieken in Friesland, Lutjewinkel en naar de fabriek te Hippolytushoef.

Heldersche Courant 1936-01-21

Wieringen

Hippolytushoef

HOLL. MIJ. VAN LANDBOUW.

Afd. Wieringen.

Te ongeveer 8 uur opende de voorzitter, de heer O. J. Bosker, deze eerste vergadering in 1936, die druk bezocht was.

Na welkomstwoord memoreerde spr., dat Wieringen weder in het punt van de belangstelling stond van de zuivelwereld.

Thans trachtte men het gemeente-bestuur ertoe te bewegen zich in te spannen voor de stichting van een eigen zuivelfabriek. Zelfs heeft men ten einde het leveren van melk aan andere fabrieken tegen te gaan, alleen leveranciers van de zuivelfabriek te Lutjewinkel toegelaten tot de T.B.C.-bestrijding van het rundvee.

Dit gaat, aldus voorz., toch al te ver. Leveranciers voor consumptie-melk uit te sluiten van T.B.C. onderzoek van hun stal, is toch wel geheel uit den boeze — en dat gebeurt thans hier. Wij zullen dan ook niet aarzelen deze zaak bij Ged. Staten en den Minister ter sprake te brengen. Het is weer een staaltje van machtwellust van heeren crisis-ambtenaren.

Verder wordt mededeeling gedaan van de ingek. stukken. Op een verzoek van afd. Den Helder inzake het houden eener gemeenschappelijke vergadering te Anna Paulowna over het onderwerp „Devaluatie”, wordt afwijzend beschikt.

Aangenomen wordt een voorstel over hetzelfde onderwerp Dr. Ir. Dijt te laten optreden.

Ook wordt besloten Dr. Schey te verzoeken nogmaals het Zuivel-Vraagstuk voor Wieringen hier te komen toelichten.

Wieringen

Hippolytushoef

HOLL. MIJ. VAN LANDBOUW.

Afd. Wieringen.

Te ongeveer 8 uur opende de voorzitter, de heer O. J. Bosker, deze eerste vergadering in 1936, die druk bezocht was.

Na welkomstwoord memoreerde spr., dat Wieringen weder in het punt van de belangstelling stond van de zuivelwereld.

Thans trachtte men het gemeente-bestuur ertoe te bewegen zich in te spannen voor de stichting van een eigen zuivelfabriek. Zelfs heeft men ten einde het leveren van melk aan andere fabrieken tegen te gaan, alleen leveranciers van de zuivelfabriek te Lutjewinkel toegelaten tot de T.B.C.-bestrijding van het rundvee.

Dit gaat, aldus voorz., toch al te ver. Leveranciers voor consumptie-melk uit te sluiten van T.B.C. onderzoek van hun stal, is toch wel geheel uit den boeze — en dat gebeurt thans hier. Wij zullen dan ook niet aarzelen deze zaak bij Ged. Staten en den Minister ter sprake te brengen. Het is weer een staaltje van machtwellust van heeren crisis-ambtenaren.

Verder wordt mededeeling gedaan van de ingek. stukken. Op een verzoek van afd. Den Helder inzake het houden eener gemeenschappelijke vergadering te Anna Paulowna over het onderwerp „Devaluatie”, wordt afwijzend beschikt.

Aangenomen wordt een voorstel over hetzelfde onderwerp Dr. Ir. Dijt te laten optreden.

Ook wordt besloten Dr. Schey te verzoeken nogmaals het Zuivel-Vraagstuk voor Wieringen hier te komen toelichten.

Heldersche Courant 1936-04-30

**VERGADERING HOLL. MIJ. VAN
LANDBOUW.**

Afdeeling **Wieringen.**

Dinsdagavond vergaderde deze afdeeling in
Hotel S. Kaan, te Hippolytushoef.

Er is nog een schrijven binnengekomen van
Dr. Schey, voor het houden van een melk-
cursus met subsidie van de regeering. Hier-
voor bestaat geen interesse.

Dr. Schey adviseert tevens, op Wieringen
geen **zoetfabriek** op te richten, daar de Wie-
ringermeer een twijfelachtige factor vormt.

Alkmaarsche Courant 1936-05-06

KAASFABRIEK TE WIERINGEN WORDT GESLOTEN.

Thans is de laatste der vier **kaasfabrie-**ken, welke Wieringen heeft bezeten, onder den druk der voortschrijdende zuiveltechniek bezweken. Het is de **kaasfabriek** „Nooit Gedacht”, in 1905 opgericht, welke thans haar deuren heeft moeten sluiten. Aan haar gingen vooraf de over Wieringen verspreid liggende fabrieken „Eendracht”, „De Hoop” en „Klein Begin”, eertijds bloeiende ondernemingen, welke echter door haar methode van zuivelbereiding hebben moeten plaats maken voor de meer moderne zuivelbereiding in de zoetfabrieken, waarvan er te Wieringen echter geen bestaan. De veehouders brengen thans hun melk naar elders en wel voornamelijk naar de Coöperatieve Zuivelfabriek te Lutjewinkel.

De Heldersche Courant 1936-12-31

Wieringen in 1936

Zakenleven.

Eenige nieuwe zaken o.a. bakkerij, zuivelwinkels, galanteriewinkel, vischwinkel, kwamen er bij. Gemeld werd reeds, dat verschillende zakenlieden hun winkels verfraaiden door verbouwing. Mogen er meerdere volgen.

De Middenstandsvereniging zat ook dit jaar niet stil. Wederom werd een ballero-week week gehouden, welke goed slaagde. De Ver. maakte een reisje naar Amsterdam.

De **Kaasfabriek** „Nooit Gedacht”, werd op 1 Mei stopgezet en later verkocht. Ook de vroegere **kaasfabrieken** „De Hoop” en „Klein Begin” vielen onder den hamer.

Wieringen bezit dus geen zuivelfabrieken meer.

De meeste boeren geven de melk mede naar Lutjewinkel en enkele naar De Leijmf te Leeuwarden.

Heldersche Courant 1937-12-03

WIERINGEN

MELKLEVERANCIERS VAN LUTJEWINKEL MOETEN CONTRACTEEREN.

De melkleveranciers der Coöp. Zuivelfabriek „Lutjewinkel" te Wieringen waren door bovengenoemde fabriek uitgenoodigd ter vergadering te komen in Hotel „Centraal".

De secretaris de heer Brugman opende en deelde mede dat de voorzitter door ziekte niet aanwezig kon zijn. Medegedeeld werd dat alle melkleveranciers behalve de Wieringer veehouders contractueel aan de fabriek verbonden zijn. Door verschillende omstandigheden is de levering vroeger begonnen zonder contract. Doch hier diende nu een einde aan te komen wegens billijkheid tegenover hen die wel een contract hebben moeten teekenen. Van de ongeveer 100 leveranciers zijn er 60 aanwezig en trad een 25-tal in principe toe, terwijl 10 zich nog willen bedenken; de rest weigerde te contracteeren. Het resultaat was voor Lutjewinkel niet groot. Er is echter nog gelegenheid toe te treden, en voor wie blijft weigeren zal de melkleverantie worden stopgezet.

Heldersche Courant 1937-12-31

Een urgente kwestie voor de Wieringer veehouders is die der melklevering aan de fabrieken. In verband met de stichting van een Coöp. Zuivelfabriek in de Meer, viert de zuivelpolitiek thans hoogtij. Wij gelooven wel dat de beslissing tenslotte ten gunste van de Wieringermeer zal uitvallen. Zoolang deze fabriek er echter nog niet is, zitten de boeren tusschen twee vuren.